

BG

BG

BG

КОМИСИЯ НА ЕВРОПЕЙСКИТЕ ОБЩНОСТИ

Брюксел, 6.1.2009
COM(2008) 781 окончателен/2

CORRIGENDUM:

Replaces COM 781 of 13.11.2008;
concerns all linguistic versions except EN.

**СЪОБЩЕНИЕ НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ, СЪВЕТА,
ИКОНОМИЧЕСКИЯ И СОЦИАЛЕН КОМИТЕТ И КОМИТЕТА НА
РЕГИОНИТЕ**

Втори стратегически енергиен преглед

**ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ НА ЕС ЗА ЕНЕРГИЙНА СИГУРНОСТ И
СОЛИДАРНОСТ**

{SEC(2008) 2870}
{SEC(2008) 2871}
{SEC(2008) 2872}

СЪОБЩЕНИЕ НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ, СЪВЕТА, ИКОНОМИЧЕСКИЯ И СОЦИАЛЕН КОМИТЕТ И КОМИТЕТА НА РЕГИОНИТЕ

Втори стратегически енергиен преглед

ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ НА ЕС ЗА ЕНЕРГИЙНА СИГУРНОСТ И СОЛИДАРНОСТ

1. Увод

С новата политика на ЕС в областта на енергетиката и околната среда, която бе договорена от Европейския съвет през март 2007 г.¹, се установява далновидна политическа програма за постигане на основните енергийни цели на Общността за устойчиво развитие, конкурентноспособност и сигурност на енергийните доставки. За да могат тези цели да бъдат реализирани, ЕС се ангажира с инициативата „20-20-20“: намаляване на емисиите на парникови газове с 20%, увеличаване на дела на възобновяемите източници в енергопотреблението до 20% (понастоящем този дял е 8,5%) и подобряване на енергийната ефективност с 20%, като всичко това трябва да бъде постигнато до 2020 г.

За да се осъществят тези цели, през септември 2007 г. Европейската комисия внесе за обсъждане третия пакет от законодателни документи за Вътрешния енергиен пазар на Общността², с оглед осигуряване на по-активна конкуренция и създаване на благоприятни условия за инвестиции, а също и за разнообразяване и сигурност на енергийните доставки; наличието на конкурентен енергиен пазар е от основно значение за постигане на целите „20-20-20“. През януари 2008 г., Европейската комисия направи предложение за преразглеждане на Директивата за търговия с емисии, обхващащо периода 2013 г. – 2020 г., а също и едно така наречено решение за „разпределяне на усилията“ за секторите, които не са включени в Схемата за търговия с емисии, както и нова Директива за възобновяемите енергийни източници, които ще способстват сигурен и предсказуем инвестиционен климат за съответната промишленост в ЕС³. Европейският парламент и Съветът изразиха своето намерение да осигурят бързо приемане на тези предложения.

Новата европейска енергийна политика ще промени основно енергийните перспективи на ЕС. Пакетът от документи ще доведе до намаление на енергопотреблението на ЕС в 2020 г. с цели 15% и ще доведе до намаление на очаквания внос на енергия с 26% спрямо съответните стойности, които биха се получили в отсъствие на инициативата „20-20-20“⁴. С други думи, ЕС вече е направил първите стъпки за излизане от цикъла на увеличаващо се енергийно потребление, увеличаващ се внос на енергия и износ на създаден в ЕС доход — за да се заплаща на доставчиците на енергия. Понастоящем

¹ Заключение на председателството, Европейския съвет, март 2007 г.

² COM(2007) 0528-32

³ COM(2008) 30

⁴ Тези данни са получени при сравнение на сценария „Нова енергийна политика + високи цени на нефта“ съответно с базовия сценарий, предвиждащ умерена цена на нефта. Подробности за всичките статистики, прогнози и анализи на сценарии, използвани в настоящия преглед, вижте придружителния работен документ за службите на Комисията със заглавие „Настоящото и бъдещо енергийно състояние на Европа: потребление — ресурси — инвестиции“.

Европа внася 54%⁵ от използваната енергия. При действащите в настоящата година енергийни цени, този внос може да бъде оценен на 350 милиарда евро, което отговаря на около 700 евро годишно за всеки гражданин на ЕС. Въпреки че търговията с енергия ще продължи да има положителна роля, нашата енергийна система във всичките си части се нуждае от енергийна ефективност, намаление на емисиите на парникови газове, разнообразяване на енергийните източници и разнообразяване на доставките. С приемането на пакета от документи „20-20-20“, ЕС се подготвя да направи следващите ключови стъпки към една по-устойчиво развита, по-сигурна и основаваща се на развити технологии енергийна политика, създаваща доход и работни места в ЕС.

От друга страна, обаче, са необходими допълнителни мерки за постигане на трите основополагащи цели на новата енергийна политика на ЕС: устойчиво развитие, конкурентоспособност и, преди всичко, сигурност на доставките. Например, прогнозира се, че ЕС ще остане зависим от вносни енергоносители — нефт, въглища и особено природен газ — в течение на много години. Собственото европейско производство на минерални горива намалява. В резултат на това, очаква се нетният внос на минерални горива през 2020 г. да се запази приблизително на сегашните равнища, дори и когато енергийната и климатичната политики на ЕС бъдат изцяло приложени.

Средносрочните тенденции на глобалното потребление на нефт и природен газ дават основание да се прогнозира значително и устойчиво увеличение на търсенето, особено от страна на развиващи се страни. В същото време, оставащите запаси и свободни производствени мощности все повече остават съсредоточени в малко на брой ръце. Неотдавнашните значителни повишения на цените и нестабилността на пазара за нефт и природен газ са отражение на тези тенденции.

Специално за ЕС, най-обезпокоително е положението с природния газ, тъй като няколко държави-членки са в изключителна степен зависими от един единствен доставчик. Политически инциденти при доставчика или прекосяваните страни, катастрофи или природни бедствия, както и последиците от изменението на климата, напомнят на ЕС за уязвимостта на неговите неотложни енергийни доставки.

При все, че всяка държава-членка отговаря за своята сигурност, солидарността между държавите-членки представлява основна отличителна черта на членството в ЕС. По отношение на вътрешния енергиен пазар на Общността, специфичните национални решения често се оказват недостатъчни. Стратегиите за споделяне и разпределяне на риска, както и за най-добро използване на съвместната тежест на ЕС в международните отношения могат да се окажат по-ефикасни в сравнение с разпокъсаните национални действия. По тази причина, енергийната сигурност е въпрос от общо значение за ЕС.

При дадените глобални развития, необходимо е ЕС да предприеме действия за осигуряване на своето енергийно бъдеще и за защита на своите съществени енергийни интереси. Необходимо е ЕС да увеличи усилията си за разработване на ефикасна външна политика; да говори с един глас, да идентифицира такива инфраструктурни обекти, които са от важно значение за енергийната сигурност и после да осигури тяхното изграждане, да действа съгласувано за задълбочаване на партньорствата с ключови доставчици на енергия, транзитиращи страни и потребители.

Също така е необходимо ЕС да оползотвори своя цялостен потенциал за енергопроизводство от своите океани и морета, бързо да развие своята транспортна

⁵ По данни на Евростат за 2006 г.

система и да постигне реален напредък по отношение на взаимното свързване на европейския енергиен пазар. Първостепенен приоритет в това отношение е да бъде осигурено приемането и бързото прилагане на пакета от документи, свързан с целите „20-20-20“. За да бъде изпълнено това, Европейската комисия предлага в качеството на ядро на Втория стратегически енергиен преглед един **План за действие на ЕС за енергийна сигурност и солидарност**, който допълва обявените досега мерки, с оглед да осигури постигането и на трите първостепенни цели на ЕС по отношение на енергетиката.

Също така, с настоящия Стратегически енергиен преглед се правят първите стъпки към следващия етап на европейската енергийна политика, като се разглеждат предизвикателствата, които е вероятно да се появят в периода между 2020 г. и 2050 г. и се поставя началото на процеса на определяне на отговора на ЕС на тези дългосрочни предизвикателства.

2. ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ НА ЕС ЗА ЕНЕРГИЙНА СИГУРНОСТ И СОЛИДАРНОСТ

Комисията предлага състоящ се от пет точки **План на ЕС за действие за енергийна сигурност и солидарност**, насочен към:

- Инфраструктурните нужди и разнообразяването на енергийните доставки
- Външните отношения в областта на енергетиката
- Запасите от нефт и природен газ и механизмите за реагиране при криза
- Енергийната ефективност
- Най-доброто оползотворяване на местните енергийни ресурси на ЕС.

2.1. Инфраструктурното развитие е от съществено значение за енергийните потребности на ЕС.

Докато нефтеният пазар е един ликвиден международен пазар, доставките на природен газ зависят в голяма степен от съществуващата газопроводна инфраструктура. В момента 61% от брутно вътрешно потребление на природен газ в ЕС се осигурява чрез внос. 42% от този внос идва от Русия, 24% от Норвегия, 18% от Алжир и 16% от други страни, като този внос от други страни е главно под формата на втечен природен газ⁶. Тъй като собственият добив на ЕС продължава да намалява, очаква се до 2020 г. делът на вноския природен газ да се увеличи от днешните 61% на 73%⁷.

На равнището на ЕС, това представлява картина на общо взето добре разнообразени доставки. На национално равнище, обаче, по исторически причини няколко държави-членки разчитат на единствен доставчик за 100% от своите потребности от природен газ. Взаимната свързаност и солидарност в рамките на вътрешния пазар представляват не само естествени характеристики на една основаваща се на интегриран пазар система, но също така са от съществено значение за разпределяне и намаляване на индивидуалните рискове. Ето защо, необходимо е ЕС да вземе конкретни мерки за да се гарантира, че тези пазари ще увеличат разнообразието на своите доставки на природен газ.

⁶ По данни на Евростат за 2006 г.

⁷ Нова енергийна политика – сценарий при висока цена на нефта; Вижте бележка под линия 4.

Също така, за да могат да бъдат изпълнени целите „20-20-20“ на ЕС по начин, гарантиращ доставките на електроенергия и природен газ за всички европейски граждани, ще бъдат необходими големи промени във вътрешната енергийна инфраструктура на ЕС през идните години и десетилетия. За тази цел се изискват прозрачни и надеждни рамкови условия в ЕС и по отношение на трети страни, така че деловите среди да могат да оползотворят новите инвестиционни възможности. От съществено значение е наличието на решителен подход на равнището на Общността за катализиране на тези развития.

В този смисъл, Комисията предлага следните шест приоритетни инфраструктурни дейности да бъдат приети като приоритети на Общността:

- Свързването на все още оставащите изолирани енергийни пазари в Европа има приоритетно значение. Заедно със съответните държави-членки и в тясно сътрудничество с националните енергийни регулатори, Комисията ще разработи през 2009 г. **Балтийски план за свързване на енергийните системи**, обхващащ природния газ, електроенергията и съхранението на енергия. В този план ще бъдат идентифицирани ключовите липсващи инфраструктурни елементи за постигането на реално свързване на енергийните системи от Балтийския регион с останалата част на ЕС, като по този начин бъде обезпечено сигурно и разнообразно енергийно снабдяване на региона, и също така ще бъдат изброени необходимите дейности, включително финансиране, за осигуряване на неговата реализация. При разработването на плана ще е необходимо да бъдат предвидени ефективно развитие на пазара, както и принос на енергийната ефективност и на възобновяемите енергийни източници за увеличаване на сигурността на енергийните доставки. Работите по плана ще започнат веднага, в рамките на Група на високо равнище с участието на съответните държави-членки. През втората половина на 2009 г. ще бъде свикана регионална среща на държавните ръководители, която да постави началото на осъществяването на плана.
- Трябва да бъде разработен **южен газов коридор** за доставки на природен газ от източници в района на Каспийско море и Близкия изток, които биха могли потенциално да задоволяват една значителна част от потребностите в ЕС. Това е един от първостепенните приоритети на ЕС в областта на сигурността на енергийните доставки. Необходимо е Комисията и държавите-членки да работят съвместно със съответните страни, по-специално с партньори като Азербайджан и Туркменистан, Ирак и страните от страните от Машрек (б.пр.: Ливан, Сирия и Йордания), наред с други страни, с общата цел за бързо осигуряване на твърди ангажименти за доставка на природен газ и изграждането на газопроводи, необходими за всички стадии на разработването на южния газов коридор. В по-дългосрочен план, когато политическите условия позволят това, доставките от други страни в региона, като например Узбекистан и Иран, биха представлявали допълнителен значителен източник на доставки за ЕС.

Ще бъде проучена възможността за блоков механизъм за покупка на каспийски природен газ („Каспийска развойна корпорация“), при пълно спазване на правилата за конкуренция и другите съответни правила на ЕС. Ще е необходимо да бъде договорено преминаването на газопроводите през транзитиращи страни и по-специално Турция по начин, който да съответства както на основните принципи на правната уредба на ЕС, така също и на законните интереси на тези страни за тяхната собствена сигурност на енергийните доставки. Комисията ще покани представители

на съответните страни на среща на равнище министри, на която да бъде осигурен конкретен напредък и график за постигане на споразумение. Също така, Комисията ще се стреми да идентифицира, до средата на 2009 г., всякакви оставащи препятствия за изпълнение на проекта, които ще са предмет на **Съобщение за южния газов коридор** до Съвета и Парламента.

- **Втечненият природен газ** и наличието на адекватни газови резервоари имат важно значение за осигуряване на ликвидност и разнообразие на газовите пазари в ЕС. Достатъчни капацитетни възможности по отношение на втечнения природен газ, състоящи се от инсталации за втечняване в страните-производителки, терминали за природен газ и инсталации, позволяващи регазификация на втечнения газ на кораби в морето (ship-based regasification) в ЕС следва да бъдат достъпни за всички държави-членки, било директно или чрез други държави-членки въз основа на солидарни споразумения. Това е от особена важност за тези държави-членки, които понастоящем зависят изключително от единствен доставчик на природен газ. През 2009 г. Комисията ще направи оценка на глобалното положение по отношение на втечнения природен газ и ще установи съществуващите празноти, с оглед да предложи **План за действие за втечнения природен газ**.
- **Необходимо е сега да бъде цялостно завършен Средиземноморският енергиен пръстен**, свързващ Европа и Южното Средиземноморие чрез преносни връзки за електроенергия и природен газ. По-специално този пръстен е от съществено значение за разработване на значителния потенциал в региона за добив на слънчева и вятърна енергия. Списъкът на приоритетни инфраструктурни проекти, приет от Европейско — средиземноморската министерска среща за енергетиката през декември 2007 г. (December 2007 Euromed Energy Ministerial meeting), както и Средиземноморският план за слънчева енергия (Mediterranean Solar Plan), приет в Париж през юли 2008 г.⁸, дават схемата за това развитие и се ползват от политическа и финансова подкрепа от страна на ЕС. Не по-късно от 2010 г., Комисията ще представи **Съобщение за Средиземноморския енергиен пръстен**, в което ще бъде очертан план за изграждане на липсващите звена, включително важни проекти за разнообразяване на външните енергийни доставки за ЕС от по-далечни райони, като например бъдещите преносни връзки откъм Ирак, Близкия изток и разположените на юг от Сахара райони на Африка.
- **Преносните връзки за природен газ и електроенергия по оста север-юг в Централна и Югоизточна Европа** следва да бъдат приоритетно разработени, основавайки се по-специално на: инициативата „Нова европейска преносна система“ (New European Transmission System – NETS) за създаване на общ оператор на преносна система за природен газ⁹, Газовия пръстен на Европейската общност (Energy Community Gas Ring), приоритетните преносни връзки, идентифицирани на Министерската среща на Общността по енергетика през декември 2007 г.¹⁰, както и Паневропейския нефтопровод¹¹. Новият пакет от документи за Вътрешния енергиен пазар на Общността предвижда въвеждането на периодични 10-годишни планове за развитие на преносната мрежа, където да се очертават липсващите звена и да се предвиждат дейности за тяхното попълване. Този периодичен план ще бъде разработван от новата Европейска мрежа на операторите на преносни системи

8

www.euromedinfo.eu

9

www.molgroup.hu/en/press_centre/press_releases/european_energy_infrastructure_ndash_nets_project/

10

www.energy-community.org/

11

www.ens-newswire.com/ens/apr2007/2007-04-03-03.asp

(European network of transmission system operators – ENTSO). Комисията ще сътрудничи с националните енергийни регулатори и с операторите на преносни мрежи, с оглед да подпомогне изготвянето от тяхна страна на първия такъв план през 2010 г., ако е необходимо дори преди официалното влизане в сила на третия пакет от документи за вътрешния пазар.

- В съответствие с дейността на Европейския координатор и със Съобщението за морската вятърна енергетика, публикувано от Комисията едновременно с настоящия Стратегически енергиен преглед, следва да бъде разработена **Схема за изграждане на морска електропреносна мрежа в Северно море (Blueprint for a North Sea offshore grid)**, която да свърже националните електропреносни мрежи в Северозападна Европа и да послужи за присъединяване към мрежата на многобройните планирани проекти за разположени в морето вятърни инсталации. Тази мрежа следва да се превърне, заедно със Средиземноморския пръстен и с Проекта за Балтийски преносни връзки в един от съставните елементи на бъдеща европейска супермрежа. В Схемата за изграждане трябва да бъдат установени стъпките, които е необходимо да се направят, съответният график и всякакви конкретни действия, които трябва да се предприемат. Тя следва да бъде разработена от държавите-членки и от съответните действащи лица в региона и, когато е необходимо, да бъде улеснена чрез действия на равнището на Общността.

В този смисъл Комисията ще използва своите съществуващи инструменти, за да осигури бърз напредък във всички тези приоритетни области, които вече са признати като проекти, нуждаещи се от подкрепа от страна на Общността по съществуващата Програма за трансевропейски енергийни мрежи (TEN-E programme). Това ще включва активен подход при сътрудничеството със съответните държави-членки, за да се извлече максимална полза от възможността на ЕС да говори с един глас по международните енергийни въпроси.

За да бъде осигурено финансиране на изброените по-горе проекти, ще бъдат необходими значителни усилия от всички участващи страни. Необходимо е по-тясно и по-ефективно сътрудничество с частния сектор и с финансовите институции, по-специално с Европейската инвестиционна банка и Европейската банка за възстановяване и развитие, за да бъде насърчено необходимото финансиране, по-специално за трансграничните проекти. Тази дейност представлява ключов елемент от отговора на ЕС спрямо настоящата финансова криза и следователно дейността трябва да бъде ускорена, както това се предлага в неотдавнашното Съобщение на Комисията¹², наред с други причини и с оглед за подпомагане на работната заетост и компенсиране на намаляващото търсене. Това е от особено важно значение по отношение на някои ключови външни енергийни инфраструктурни обекти, които са свързани с високи нетърговски рискове. Изграждането на публично-частни партньорства, предоставянето на необходимата политическа подкрепа, на система за доставки и евентуално на известно равнище на публично финансиране или гаранции, както и други новаторски форми на финансиране, също биха могли да имат нарастващо значение. В такива дейности могат евентуално да участват държави-членки на ЕС, дружества и финансови институции на Общността, както и публични и частни субекти от трети страни.

Но от друга страна, Комисията смята, че съществуващите инструменти са недостатъчни за постигането на по-нататъшен бърз напредък. Като първа стъпка, ЕС следва да изрази

¹² Съобщение на Комисията „От финансова криза към възстановяване: Европейска рамка за действие“ Com (2008)706, 29.10.2008 г.

съгласие, че горепосочените проекти представляват **приоритети за енергийната сигурност**.

Като втора стъпка, през 2009 г. – 2010 г. ще бъдат определени подробно конкретните дейности (по-специално, за определяне на необходимото финансиране и на възможните източници на финансиране), произтичащи от гореспоменатите Съобщения и необходими за осъществяването на тези проекти, в тясно сътрудничество между Комисията, държавите-членки, промишления сектор, операторите на преносни системи, националните енергийни регулатори и Европейския парламент. В това отношение е необходимо да се отбележи, че енергийните инфраструктурни обекти ще са с дългосрочно предназначение. Комисията ще осигури, че при тяхното разработване, проектиране и ситуиране следва да бъдат взети предвид въздействията на променящите се климатични условия през оставащата част от 21 век, които ще представляват ключов фактор за тяхната икономическа жизнеспособност. Всички нови енергийни инфраструктурни обекти на ЕС трябва да са устойчиви по отношение на изменението на климата.

Като трета стъпка, в периода след 2010 г. ще трябва да се предприеме изпълнението на идентифицираните дейности, както на равнището на Общността, така и на национално равнище. Следва да се отбележи, че сегашният бюджет на Програмата за трансевропейски енергийни мрежи (TEN-E), възлизащ на 22 милиона евро, означава, че нейните възможности за катализиране на разработването на големи проекти, представляващи интерес за Общността, са ограничени. Първоначално тази програма бе замислена и създадена когато ЕС бе значително по-малък и съществуващите енергийни предизвикателства бяха от съвсем друго измерение в сравнение с настоящите. Ето защо, заедно с настоящия Стратегически енергиен преглед, Комисията публикува и Зелена книга, в която се поставя за обсъждане въпросът дали съществуващият Инструмент за трансевропейски енергийни мрежи (TEN-E) да бъде заменен с един нов инструмент — **Инструмента на ЕС за енергийна сигурност и инфраструктурни инвестиции (EU Energy Security and Infrastructure Instrument)**, като неговите цели по възможност да бъдат: (i) завършване на формирането на Вътрешния енергиен пазар на Общността, (ii) осигуряване на такова развитие на електропреносната мрежа, което да позволи постигане на целите на ЕС в областта на възобновяемите енергийни източници и (iii) гарантиране на сигурността на енергийните доставки в ЕС чрез подпомагане на ключови инфраструктурни проекти в и извън ЕС. Също така, в Зелената книга се поставя за обсъждане въпросът как да се осигури най-ефикасно използване и развитие на външнополитическите и финансови инструменти на ЕС, за да се допринесе за постигането на тези цели, без това да е в противоречие с планирания за пролетта на 2009 г. преглед по средата на периода на инструменти за оказване на помощ извън ЕС.

В светлината на резултатите от обсъжданията, които ще бъдат проведени след публикуването на Зелената книга, Комисията ще разгледа възможността да представи предложение за гореспоменатия нов Инструмент на ЕС за енергийна сигурност и инфраструктурни инвестиции. Наред с други въпроси, би могло да бъдат оценени нуждите от бъдещо финансиране от страна на Общността, включително за следващата финансова рамка, започващи след 2014 г.

2.2. По-голямо значение на енергията в международните отношения на ЕС

В световен план страните стават все повече взаимно зависими по енергийните въпроси. Енергийната взаимозависимост влияе върху развитието, търговията и

конкурентноспособността, международните отношения и глобалното сътрудничество във връзка с климата. На енергийните въпроси трябва да бъде предоставен политическият приоритет, който те заслужават, в международните отношения на ЕС, включително в неговата търговска политика и споразумения, неговите двустранни партньорства, споразуменията за сътрудничество и асоцииране и политическите диалози. Големите различия между интересите на отделните страни в енергийната област, в контекста на увеличаваща се енергийна взаимозависимост, сочат необходимостта от по-здрави международни правни рамки, основаващи се на баланс на ангажименти и ползи, по отношение на енергетиката и във всичките икономически сектори.

В същата степен както Европейският съюз се стреми към сигурност на доставките чрез тяхната по-голяма предсказуемост и разнообразие, включително чрез разнообразие между фирмите на пазара на доставките, чуждестранните правителства и външните доставчици се стремят към сигурност на потреблението, особено в случаите, когато става въпрос за значителни инвестиции в нови газодобивни съоръжения и газопроводи. Те се нуждаят от ясни и стабилни правила за функционирането на вътрешния пазар в Общността и от споразумения за достъп до европейския пазар. В някои случаи съществува необходимост за разработване на по-задълбочени връзки между ЕС и произвеждащи и транзитиращи страни, които биха могли да доведат до значителни взаимни ползи и да внесат доверие, което да укрепи дългосрочната перспектива, необходима за финансиране на капиталointензивните проекти на бъдещето. Ето защо, ЕС следва да използва всички инструменти на свое разположение, вътрешни както и външни, за засилване на своята колективна тежест по отношение на страните-доставчици на енергия и да предлага нови видове партньорства на широка основа. На многостранно равнище, ЕС следва да продължи своя натиск за по-нататъшна либерализация на търговията и на инвестициите в енергийния сектор.

В някои случаи вече съществува регулаторна и пазарна интеграция. **Норвегия** е вече интегрирана във вътрешния пазар на Общността, тъй като членува в Европейското икономическо пространство. Нейната роля за подобряване на сигурността на доставките в ЕС на природен газ (тя осигурява 24% от вноса на ЕС) и на нефт (като осигурява 16% от вноса)¹³ е съществена и следва да бъде допълнително развита в рамките на енергийния диалог ЕС-Норвегия, чрез общи проекти като например за морски вятърни инсталации в Северно море и за разработване на значителните норвежки доказани запаси на нефт и газ. Ефективното сътрудничество с Норвегия е от съществено значение за енергийната сигурност на ЕС; Постигането на максимален дългосрочен добив от норвежкия континентален шелф на устойчива основа е от интерес както за Норвегия, така и за ЕС.

Енергийната общност¹⁴ изгражда интегриран пазар в Югоизточна Европа, свързан с ЕС. Това включва законодателството по отношение на вътрешния пазар и сигурността на доставките в областта на електроенергията и природния газ, като в момента се водят разговори за разширяване на обхват тази Общност и в областта и на нефта. Ако преговорите, които официално започват през ноември се окажат успешни, влизането на Украйна, Република Молдова и Турция в Енергийната общност ще катализира реформите в техните енергийни сектори и ще доведе до взаимноизгодно разширяване на енергийния пазар, въз основа на общи правила. Това би могло да помогне на

¹³ По данни на Евростат за 2006 г.

¹⁴ www.energy-community.org/

Украйна, която е важна транзитираща страна, да модернизира своята инфраструктура. В случаите, когато това е подходящо, би могло да се разгледа също възможността за предоставяне на статут на наблюдател и на други страни. И накрая, следва да се отбележи, че процесът на разширение на ЕС може да играе важна роля при разпространяване на приложението на правната уредба на ЕС в енергийния сектор, като по този начин се следват целите за енергийна сигурност на ЕС и се допринася за сигурността на новоприсъединяващите се страни.

Следва да бъде разработена стратегия по отношение на **Беларус**, като се има предвид нейното значение като съседна и транзитна страна.

Понастоящем ЕС има меморандуми за разбирателство в областта на енергетиката с голям брой трети страни. Европа следва да подготви едно ново поколение от клаузи за „**енергийна взаимозависимост**“ в широкообхватни споразумения със **страни-производители** извън Европа. Тези клаузи за енергийна взаимозависимост следва да са насочени към осигуряване на баланс между сигурността на търсенето и сигурността на доставките. Вниманието следва да бъде съсредоточено върху насърчаване на инвестиции във връзка с добива и преноса, улесняване на развитието на необходимите инфраструктури, изясняване на условията за достъп до пазарите (по отношение на енергията и във всички сектори на икономиката), провеждане на диалог по пазарни и политически развития и клаузи за уреждане на спорове. Споразуменията за транзитен пренос трябва да бъдат договаряни по начин, осигуряващ нормални енергийни доставки дори в периоди на политическо напрежение, като това би могло да се постигне чрез прилагането на новаторски подходи, например чрез съвместно управление и дори съвместна собственост на тръбопроводи от дружества от страните-производители, транзитиращите страни и страните-потребители. Съответните правни разпоредби следва да се основават, където това е уместно, на правото на ЕС в областта на енергетиката, както и на принципите на Договора за енергийната харта¹⁵. Също така, правните разпоредби следва да допринасят за формирането на дългосрочна политическа рамка, намаляваща политическите рискове и насърчаваща поемането на ангажименти за доставки и транзитиране на енергия от страна на частни дружества. Европейските банки, като например Европейската инвестиционна банка и Европейската банка за възстановяване и развитие биха могли да осигуряват подходящо структурирано финансиране във връзка с разработването на големи инфраструктурни проекти в трети страни. Специално внимание следва да се обърне на някои ключови външни енергийни инфраструктурни обекти, които са свързани с високи нетърговски рискове.

В случая с **Русия**, настоящият по-широк контекст се състои в намерението да се преговаря за широкообхватно Стратегическо партньорство, което да замени Споразумението за партньорство и сътрудничество от 1997 г. С оглед на постигането на добро дългосрочно състояние на енергийните взаимоотношения между **ЕС и Русия**, от важно значение е Споразумението за партньорство и сътрудничество от 1997 г. да бъде задълбочено и да получи една по-здрава и широка основа. Русия ще продължи да бъде главният енергиен партньор на ЕС в един продължителен бъдещ период и е необходимо да се осигурят отношения, основаващи се на структурно доверие. Всяка от страните би спечелила от правно консолидиране на основните принципи, на които се основава това сътрудничество. По този начин, преговорите биха могли да улеснят реформите и либерализацията на вътрешния пазар в Русия в съответствие с нейните

¹⁵ www.encharter.org

вътрешни цели, да осигурят стабилност и предсказуемост на потреблението на руски природен газ и да изяснят условията, при които руски фирми биха могли да инвестират в преносната инфраструктура в ЕС. И накрая, едно споразумение с Русия би спомогнало за определянето на обвързващи и реално действащи правила за транзитиране през Паневропейския континент, каквито понастоящем липсват. Всяко едно от тези подобрения би представлявало принос за разнообразяване и взаимно обвързване както на енергийните източници на Европа, така и на руските доставки.

Ето защо, от първостепенно значение е правните разпоредби за енергийна взаимозависимост да бъдат разработени като част от ново споразумение, което да замени сегашното Споразумение за партньорство и сътрудничество. За това ще е необходимо да бъде разширен мандатът за договаряне на ново споразумение с мандат за започване на преговори за споразумение за свободна търговия. В миналото Русия и ЕС свързваха воденето на преговори за споразумение за свободна търговия с приемането на Русия в Световната търговска организация, но напоследък намаля увереността в постигането на решителен напредък по този въпрос. Също така, следва да бъде продължен енергийният диалог ЕС-Русия и да бъдат разработвани по-нататъшни практически дейности за сътрудничество и съвместни проекти. Колкото в по-голяма степен енергийните взаимоотношения ЕС-Русия бъдат поставени на солидна, взаимноизгодна и балансирана основа, толкова повече ще се увеличава доверието и ще се създава атмосфера, подходяща за инвестиране в проучвателни и инфраструктурни проекти.

Подобен подход следва да бъде разработен и по отношение на страните от **Каспийския регион**. Европейският съвет даде висок приоритет на по-нататъшното развитие на отношенията с тези страни. Като се имат предвид техните енергийни ресурси и тяхното значение за постигането на напредък по приоритетните за енергийната сигурност инфраструктурни обекти, посочени в предходния раздел, Комисията ще насочи всички инструменти към изграждането на стабилно сътрудничество, включително чрез укрепване на Процеса от Баку¹⁶ за постигането на едно истинско енергийно партньорство. Засилването на взаимните ангажименти с всички съответни страни, по-специално чрез двустранни отношения, представлява важен приоритет.

Енергийният диалог ЕС-ОПЕК осигурява форум за съвместна оценка на факторите, влияещи върху цените, върху инвестициите нагоре и надолу по веригата на доставки, както в страните-производителки, така и в страните-потребителки и влиянието на техническите нововъведения. Този диалог представлява признание на факта, че страните-производителки и страните-потребителки имат общи интереси за насърчаване на редовни доставки на достъпни цени. Следва да бъдат допълнително развивани енергийните отношения с **Ирак** и със **Съвета за сътрудничество в Персийския залив** по отношение на въглеродородните горива, включително и в нови области, като например чистите енергийни технологии. Успоредно с това ще продължи развиването и на двустранните отношения с отделните страни от Съвета за сътрудничество в Персийския залив.

Сътрудничеството с партньори като **Австралия, Канада, Япония и САЩ**, както и с бързоразвиващите се **страни-потребителки** следва да бъде задълбочено, за да се наложи общо виждане за глобалната енергийна сигурност, да се подобри прозрачността на глобалните енергийни пазари и да се предприемат действия по отношение на устойчивото развитие. Развиват се платформи за сътрудничество със страни като

¹⁶ ec.europa.eu/dgs/energy_transport/international

Китай и Индия, на двустранна и многостранна основа, а също и с региони като **Латинска Америка** и **Карибския басейн**. Развива се сътрудничество и със страни, осъществяващи алтернативни доставки, като например **Бразилия**, която е голям износител на биогорива.

Енергийните взаимоотношения с **Африка**, по-специално Северна Африка, следва да бъдат издигнати на по-високо равнище, като се има предвид нейният голям потенциал, като се започне от въглеродородните горива и се стигне до огромния ѝ неизползван потенциал от възобновяеми енергийни източници. Страни като **Алжир, Египет, Либия и Нигерия** са от дълги години насам значителни доставчици на нефт и природен газ и от съществено значение е енергийните взаимоотношения с тях да бъдат задълбочени. **Транссахарският газопровод** представлява важна допълнителна възможност за ЕС да разнообрази пътищата на доставка и енергийните източници. ЕС е готов да помогне за неговата реализация чрез различни инструменти, по-специално чрез двустранно сътрудничество, Европейския инструмент за добросъседство и партньорство, Европейския фонд за развитие и Европейската инвестиционна банка. Освен това, Енергийното партньорство Африка-ЕС с Африканския съюз и с Африканските регионални икономически общности ще способства за задълбочаване на енергийния диалог и формулиране на конкретни инициативи. ЕС ще направи оценка на нарастващото значение на ролята на Африка за енергийната сигурност на ЕС и ще осигури наличие на адекватни средства и политики. Регионалното интегриране на пазарите за електроенергия и насърчаването на енергията от възобновяеми източници представляват особено важни възможности за развитие на Африка и Комисията ще увеличи своите усилия за оказване на помощ в тези области.

Редица партньори в ЕС обмислят възможността за организиране на програма за ядрена енергия, една техническа област в която ЕС има водеща роля в света, или да разширят съответните си настоящи дейности. Много развиващи се страни понастоящем нямат законодателната и регулаторна инфраструктура, необходима за осигуряване на приоритетно значение безопасността при вземането на решения в процеса на проектиране, изграждане и експлоатация на такива съоръжения. Неотдавна бе очертана дейността на ЕС за **налагане на най-високи стандарти за ядрена безопасност и сигурност**¹⁷. Чрез Инструмента за сътрудничество в областта на ядрената безопасност, ЕС ще подпомага и ще сътрудничи с трети страни за подобряване на тяхната култура за ядрена безопасност, както и за безопасността на техните работещи атомни електроцентрали. За страните с нововъзникващи намерения да изградят атомни електроцентрали, ЕС ще оказва помощ за създаване на компетентни и независими органи за ядрена регулация, способни да гарантират, че новите атомни централи ще бъдат изградени в съответствие с международните стандарти за ядрена безопасност и ще бъдат експлоатирани съгласно най-високите стандарти в това отношение.

За изпълнението на целите на ЕС от жизнено важно значение е, както това бе установено от Европейския съвет¹⁸, Европа да говори с един глас и да действа в съответствие с казаното. Неотдавнашният преглед на енергийната политика на ЕС, направен от Международната енергийна агенция¹⁹, определи като приоритетни

¹⁷ „Отговор на международното предизвикателство на ядрената безопасност и сигурност“, COM(2008)312

¹⁸ Например, в заключенията на председателството, Европейския съвет, март 2007 г.

¹⁹ IEA Energy Policies Review – The European Union, OECD/IEA, September 2008 (Преглед от Международната енергийна агенция на енергийните политики — Европейският съюз, ОИСР/МЕА, септември 2008 г.)

дейности за ЕС външните отношения и постигането на енергийна сигурност. Да се говори с един глас не означава да има единствен представител на Общността по външните въпроси, а по-скоро наличие на планиране и координация, за осигуряване на единството както на действието, така и на посланието на равнището на Общността и на държавите-членки. За да може да се реализира това на практика, през 2009 г. Комисията ще определи **конкретни механизми, необходими за осигуряването на прозрачност** между държавите-членки и ЕС. Това ще даде възможност за по-добра координация по отношение на събитията и намеренията във връзка с международните енергийни въпроси. За постигането на цялостна завършеност на тези механизми, Комисията ще обсъди възможността да предложи изменение на Регламент 736/96, който задължава държавите-членки да уведомяват Комисията за инвестиционни проекти от интерес за Общността в нефтения, газовия и електроенергийния сектори, с оглед да подобри неговото практическо значение в светлината на днешните енергийни предизвикателства. Комисията ще обмисли как по най-добър начин да бъдат доразвити системите за ранно предупреждение с ключови съседни енергийни партньори.

2.3. Подобряване на запасите от нефт и природен газ и на механизмите за реагиране при криза

За да може да посрещне предизвикателствата за своята енергийна сигурност, ЕС трябва да осигури възможно най-добра ефикасност на своите вътрешни механизми за реагиране при криза и стандарти за сигурност. Ето защо, третият елемент от Плана за действие за енергийна сигурност и солидарност актуализира и усъвършенства съществуващите правила на Общността в тази област.

От 1968 г. насам съществува задължителен режим за кризисни **запаси от нефт и нефтопродукти**²⁰. Държавите-членки са разработили различни механизми за прилагане на Директивата за запаси от нефт и нефтопродукти — някои разчитат на държавни запаси, подобно на системите, съществуващи в САЩ и Япония, други разчитат на запаси, поддържани от промишления отрасъл. Съществуващата система доказва своята ефективност във връзка с ограничени смущения в снабдяването, главно при съвместни действия, координирани от Международната енергийна агенция. При все това, в светлината на натрупания опит, настоящата система може да бъде подобрена.

Ето защо, едновременно със Стратегическия енергиен преглед, Комисията предлага **преразглеждане на законодателството на ЕС относно стратегическите кризисни запаси от нефт и нефтопродукти, с оглед на подобряване** на съответствието с режима на Международната енергийна агенция, повишаване на надеждността и прозрачността на съществуващите запаси, опростяване на спазването на изискванията и верификацията и изясняване на процедурите за действие при криза.

Понастоящем ЕС публикува данни за количеството на стратегически запаси от нефт и нефтопродукти във всяка държава-членка. За разлика от САЩ, той не публикува информация за количеството на допълнителните търговски запаси от нефт и нефтопродукти, съществуващи в ЕС. С оглед на подобряване на прозрачността на пазара на нефт и ограничаване на последиците от неинформирана спекула, Комисията предлага ЕС сега да предприеме стъпката да **публикува ежеседмично сумарни данни за количеството на търговските запаси от нефт и нефтопродукти**, поддържани от нефтените фирми в ЕС.

²⁰ http://ec.europa.eu/energy/oil/stocks/index_en.htm

Също така, Комисията преразглежда прилагането и ефикасността на **Директивата за сигурност на доставките на природен газ**²¹. Констатацията ѝ е, че са възможни подобрения в днешната правна рамка. По-специално, необходима е по-голяма хармонизация на стандартите за сигурност на доставките и на предварително определените кризисни мерки на регионално равнище и на равнището на ЕС. От друга страна, обаче, наличната на този етап информация е недостатъчна, за да може ЕС да вземе решение за задължителни стратегически запаси от природен газ. Създаването на стратегически запаси на природен газ струва поне пет пъти по-скъпо в сравнение със стратегическите запаси на нефт и нефтопродукти. Един по-ефективен подход би бил да се насърчи създаването и ефективното и прозрачно използване на търговски запаси, както и разнообразяването на връзките за доставка, създаващо възможност за ползване на втечен природен газ или на съседни доставчици в рамките на вътрешния пазар в ЕС, а също и създаването на възможност за бързо намаляване на потреблението чрез използване на договори с клауза за прекъсване и чрез замяна на горивото при производство на електроенергия.

Подобно на ситуацията в областта на течните горива, и тук трябва да се подобри координацията при криза на равнището на ЕС, както между държавите-членки, така също и във връзка с отношенията с доставчика и транзитиращите страни. Следва да се обмисли формулирането на по-подходящ праг, при който да се предизвиква действие от страна на ЕС, както и да се изяснят ангажиментите за компенсация. Газовата координационна група следва да продължи да разработва сценарии за реагиране при възможни бъдещи кризи по отношение на доставката на природен газ. Вземайки под внимание горепосочените подготвителни работи, както и работите на Международната енергийна агенция и на Групата на европейските регулатори в областта на електроенергията и природния газ, Комисията ще проведе обсъждане със заинтересованите страни и ще предложи през 2010 г. преразгледан вариант на **Директивата за сигурността на доставките на природен газ**.

2.4. Нов импулс в областта на енергийната ефективност

ЕС пое ангажимент за постигането до 2020 г. на подобрение на енергийната ефективност с 20%. Ангажиментите за намаление на емисиите на парникови газове и за използване на възобновяеми енергийни източници, които ЕС също пое, ще допринесат за изпълнението на тази цел, и обратно — амбициозни действия в областта на енергийната ефективност ще допринесат значително за постигане до 2020 г. на целта във връзка с изменението на климата, по-специално чрез Решението за споделяне на усилията. В този смисъл, мерките за енергийна ефективност ще имат ключова роля за постигането с най-малки разходи на целите в областта на изменението на климата и енергетиката, особено по отношение на сградния сектор и транспорта.

Също така е очевидно, че целта за подобрение с 20% на енергийната ефективност ще има значителен принос за постигането на целите на ЕС по отношение на устойчивото развитие и конкурентноспособността. Нещо повече, намаляването на потреблението чрез енергийна ефективност представлява най-дълготрайния път за намаляване на зависимостта от минерални горива и от внос на енергия. Мерките за подобряване на енергийната ефективност и зелените технологии могат да предоставят и нови икономически възможности, включително на малките и средни предприятия, при

²¹ Съобщение относно доклада за оценка на Директива 2004/67 относно сигурността на доставките на природен газ, COM(2008)769

сегашната трудна икономическа ситуация. Енергийната ефективност следва да бъде в сърцевината на Плана на действие на ЕС за енергийна сигурност и солидарност.

Вече е постигнат важен напредък по отношение на целта за подобряване на енергийната ефективност с 20%. Сега действащите мерки биха дали като резултат подобрене на енергийната ефективност с 13-15%. Съвместно с настоящия стратегически енергиен преглед, Комисията публикува **нов пакет от инициативи за енергийна ефективност от 2008 г.**, предназначен за постигане на по-нататъшен значителен напредък за изпълнение на двадесетпроцентната цел:

- Преработка на Директивата за **енергийни характеристики на сградите**, която разширява нейния обхват, опростява нейното прилагане и превръща сертификатите за енергийна ефективност на сградите в действителен пазарен инструмент. Така преработената Директива ще може да доведе до икономии за едно средно семейство от порядъка на стотици евро годишно, дори и при положение, че от тези икономии бъдат извадени разходите за продуктите, необходими за енергийна ефективност на отоплителните и на климатичните инсталации и на сградите.
- Преработка на Директивата за **енергийните етикети**, която досега се отнасяше само за домашните уреди, а се предлага да изисква такива етикети за по-широк кръг енергоизползващи продукти от търговски и промишлен характер, както и да установи хармонизирана основа за обществените поръчки и стимулите, предоставяни от държавите-членки. Комисията подготвя също актуализирани или нови класификации за редица групи от продукти. С отделен юридически инструмент бе въведен нов вид енергиен етикет за автомобилните гуми.
- Интензификация на прилагането на Директивата за **екопроектиране**. През идните месеци Комисията ще приеме минималнодопустими изисквания за лампите (водещи до постепенно премахване на неикономичните лампи с нажежаема жичка), за електрическите уреди в режим на готовност и за функциите на приборите в изключено състояние, за уличните и офисните осветителни инсталации, за външните електрозахранващи устройства и за приставките за телевизионни приемници. Този първи комплект от мерки ще бъде скоро последван от мерки, отнасящи се за пералните машини, съдомиялните машини и хладилниците, котлите и бойлерите, домашните електрозадвижващи устройства и телевизионните приемници. Когато тези изисквания станат готови, като се има предвид комбинираното въздействие на екопроектирането и етикетите, те ще могат да предизвикат до 2020 г. годишни икономии в размер на 96 млн. т н.е.²²
- Насърчаването на **когенерацията** представлява важен приоритет. За тази цел Комисията приема, съвместно с настоящия Стратегически енергиен преглед, Съобщение и подробни указания във връзка с техническото прилагане на Директивата за когенерацията.
- За разпространяването на най-добрата практика, Комисията ще разработи механизми за определяне на реперни характеристики и за създаване на мрежи от заинтересовани страни. Важен инструмент в това отношение ще бъде **Спогодбата с кметове**²³. Ще бъдат предоставени фондове на Общността (включително по Програмата „Интелигентна енергия“) за засилване на възпроизвеждането на добрата практика в

²² Това заключение е направено въз основа на подготвителни проучвания по Директива 2005/32/ЕС http://ec.europa.eu/energy/demand/legislation/eco_design_en.htm

²³ http://ec.europa.eu/energy/climate_actions/mayors/index_en.htm

целия ЕС, включително и чрез други финансови инструменти на ЕС в случаите, когато това е уместно. Съвместно с Европейската инвестиционна банка ще бъде организирана нова Инициатива за финансиране на устойчиво развита енергия (Sustainable Energy Financing Initiative), а където това е уместно, тази цел ще бъде следвана и от Европейската банка за възстановяване и развитие. От важно значение е съставянето и прилагането на финансови инструменти, подходящи за малки по размер инвестиции, каквито много често са необходими за целите на енергийната ефективност (например — първоначални разходи за подобрения от страна на собственици или обитатели на сгради).

- По програмите на **кохезионната политика** има над 9 милиарда евро, предназначени за насърчаване на енергийната ефективност и на използването на възобновяеми енергийни източници през периода 2007—2013 г. Фондовете по кохезионната политика се използват за подпомагане на широк набор от дейности, включително подобрения на енергийната ефективност в промишлеността, търговията, транспорта и обществените сгради, когенерация и местно електропроизводство, нововъведения за устойчиво енергийно развитие, както и обучение в областта на наблюдението и оценката на енергийните показатели. Също така, в новите държави-членки кохезионната политика се използва при известни условия за инвестиции за енергийна ефективност в жилищни сгради. Тъй като някои от тези дейности могат да бъдат финансирани и по други бюджетни пера във връзка с кохезионната политика, като например за научно-изследователска и развойна дейност, обновяване на градски и селски райони, както и техническа помощ, очаква се, че действително предоставената помощ в рамките на цялостната европейска енергийна политика ще отговаря на значително по-голяма сума. Финансовите инструменти, включително чрез фондове за кредити и капиталово участие, предоставяни от Групата на Европейската инвестиционна банка (например чрез кредити по структурните програми) и от Европейската банка за възстановяване и развитие, би дало възможност за допълнително финансиране в подкрепа на оперативните програми.
- Ще бъде представен пакет от документи за **зелено данъчно облагане**, в допълнение към пакета от документи във връзка с енергетиката и изменението на климата. Той ще включва предложение за преразглеждане на Директивата за енергийните данъци, което да я направи изцяло съвместима със целите по отношение на енергетиката и изменението на климата, както и преглед на възможностите за използване на ДДС и на други финансови инструменти за насърчаване на енергийната ефективност. Комисията ще продължи своите усилия за насърчаване на либерализацията на режима по отношение на енергийноэффективните стоки и услуги също и в контекста на водените **търговски преговори**.

Постигането на подобрение на енергийна ефективност в други индустриално развити страни и в бързоразвиващите се икономики има поне същото по важност значение, както съответната дейност в Европа. Постигането на напредък по договарянето на глобално споразумение във връзка с изменението на климата би създадо значителни нови стимули за сътрудничество в областта на енергийната ефективност. В този смисъл, енергийната ефективност следва да бъде една от основните цели на Енергийната общност през идните години. Комисията ще използва като основа **Международното партньорство за сътрудничество за енергийна ефективност (International Partnership on Energy Efficiency Cooperation)**, договорено през юли 2008 г. в контекста на Г8 с Китай, Индия и Корея за налагане на общи стандарти за продукти и на амбициозни усилия по целия свят и ще участва в неговото стартиране през 2009 г. в качеството му на приложно споразумение на Международната енергийна

агенция. В този контекст, дейностите на Международната енергийна агенция, достигащи до страните с бързо развиващи се икономики, са от особено важно значение.

Енергийната ефективност следва да бъде постоянен приоритет за енергийната политика на Общността. Комисията ще направи през 2009 г. оценка на **Плана за действие за енергийна ефективност** и ще подготви нов, по-целенасочен план за действие, както това бе поискано от Европейския съвет от юни 2008 г.

2.5. Подобряване на използването на местните енергийни ресурси на ЕС

Произведената от собствени ресурси енергия в ЕС представлява 46% от общото енергопотребление²⁴. Преди приемането на инициативата „20-20-20“ се прогнозираше, че този дял ще спадне до 36% през 2020 г.²⁵. Прилагането на новата енергийна политика ще задържи този дял на около 44% от енергопотреблението на ЕС²⁶.

Всички икономически ефективни мерки, които могат да бъдат предприети за насърчаване на разработването и използването на местни ресурси представляват важен елемент от един възможен План за действие за действие на ЕС за енергийна сигурност и солидарност.

Разработването на **възобновяеми енергийни източници**, като например вятърната енергия, слънчевата енергия, хидроенергията, енергията на биомасата и морските енергийни ресурси трябва да се разглеждат като потенциално най-големият местен енергиен ресурс на ЕС. Понастоящем възобновяемите енергийни източници дават около 9% от крайното енергопотребление на ЕС, като бе постигнато съгласие за целта този дял да достигне 20% през 2020 г. След влизането в сила на новата Директива за възобновяемите енергийни източници, Комисията ще съсредоточи своите усилия върху мониторинга и улесняването на нейното правилно и навременно прилагане, както и върху останалите практически въпроси, които биха могли да затруднят реалното и бързо нарастващо пазарно проникване на възобновяемите енергийни източници. В светлината на опита, натрупан при прилагането на новата Директива за възобновяемите енергийни източници, Комисията ще публикува **Съобщение със заглавие „Преодоляване на препятствията за възобновяемите енергийни източници в ЕС“**, в което ще бъдат идентифицирани съществуващите препятствия и ще бъдат предложени коригиращи мерки.

С оглед на установяване на подходящи механизми на равнището на ЕС за финансиране на масовото използване на възобновяеми енергийни източници, Комисията работи съвместно с Европейската инвестиционна банка, Европейската банка за възстановяване и развитие и други финансови институции за установяването на горепосочената **Инициатива на ЕС за финансиране на устойчиво развита енергия**, чрез която да се мобилизира широкомащабно финансиране от капиталовите пазари на инвестиции за енергийна ефективност, възобновяема енергия, чисто използване на минерални горива и комбинирано производство на топлинна и електрическа енергия от възобновяеми източници в европейските градове.

С оглед на максималното оползотворяване на природните ресурси на ЕС, ключова роля има технологията. Необходимостта от енергия от възобновяеми източници ще

²⁴ По данни на Евростат за 2006 г.; потреблението включва бункерованите количества.

²⁵ Прогноза за базовата линия при умерени цени на нефта; вижте бележка под линия 4.

²⁶ Нова енергийна политика – сценарий при висока цена на нефта; вижте бележка под линия 4.

продължи да се увеличава с нарастването на изискванията по отношение на емисиите на парникови газове, така че е от жизненоважно значение да бъде предизвикан бърз напредък в областта на конкурентноспособността, ефективността и устойчивото развитие на енергопроизводството от възобновяеми източници. В действителност, освен че е приоритет от гледна точка на енергийната сигурност и устойчивото развитие, това представлява и една огромна икономическа възможност за ЕС. Такава цел понастоящем се преследва в контекста на Стратегическия план за енергийни технологии, приет от Европейския съвет през 2008 г.²⁷. Постигнат е напредък по неговото прилагане, включително чрез шест европейски промишлени инициативи: за вятърна енергия, слънчева енергия, биогорива от второ поколение, улавяне и съхранение на въглероден двуокис (CCS), електропреносни мрежи и устойчиво развито използване на енергията на ядреното деление. Тези инициативи се разработват в тясно сътрудничество със съществуващите Технологични платформи и с европейския промишлен сектор. Следващата стъпка ще бъде Съобщение за финансиране на нисковъглеродни технологии, което ще бъде представено от Комисията през 2009 г., в близко сътрудничество с Европейската инвестиционна банка. В него ще бъде направена оценка на необходимите ресурси и на възможните източници на финансиране и ще бъдат предложени начини за подпомагане на равнището на ЕС на големи демонстрационни проекти, включително до дванадесет демонстрационни електроцентрали, използващи технологията за улавяне и съхранение на въглероден двуокис. Също така, в него ще се имат предвид резултатите от продължаващите дискусии по преразглеждането на Директивата за търговия с емисии, особено на варианта за използването на приходите от търговете за квоти за емисии, както и на белязаните квоти за емисии като начин за ускоряване на реализацията на така необходимите демонстрационни проекти в тази област.

Въглищата продължават да са важна съставна част на собствените енергийни ресурси на Европа и важна алтернатива на нефта и природния газ. Те могат да бъдат закупвани от многобройни доставчици по целия свят и сравнително лесно да бъдат складирани. Електропроизводството от въглища придобива нарастващо значение из целия свят и се прогнозира продължително използване на големи количества въглища и лигнити за нуждите на електропроизводството в Европа. Основен недостатък в това отношение са големите емисии на въглероден двуокис. Ето защо, използването на въглищата в дългосрочен план може да е съвместимо с климатичното предизвикателство само ако преобладават високоефективните централи и ако улавянето и съхранението на въглероден двуокис получи широко разпространение. Развитието на улавянето и съхранението на въглеродния двуокис, както в Европа, така и извън нея, ще зависи от регулацията и заплащането на емисиите, а също и от наличието на нови технологии и процеси. Въвеждането на задължителни норми по отношение на емисиите на CO₂ би могло да се разгледа само след като бъдат оценени резултати от демонстрационни проекти в промишлен мащаб и по-специално ако евентуалните стимули по Схемата за търговия с емисии, съгласно споменатото по-горе, се окажат адекватни. За да бъде изпълнено европейското намерение за изграждане на до дванадесет на брой демонстрационни централи с промишлен мащаб до 2015 г., както и ангажимента на Г8 да бъдат до 2020 г. пуснати в действие двадесет демонстрационни централи из целия свят, са необходими много по-големи стимули от сега съществуващите.

²⁷ COM(2007) 0723; ec.europa.eu/energy/res/setplan/communication_2007_en.htm

Въпреки, че европейските ресурси от нефт и природен газ намаляват, високите цени на нефта и предимството на местните ресурси от гледна точка на сигурността на доставките увеличават изгодата от добива на местните запаси на **нефт и природен газ**, включително и на неконвенционални запаси, доколкото това може да бъде постигнато по устойчиво развит начин. Освен това, и други собствени ресурси на горива в някои райони на ЕС, като например нефтошистите или торфът, могат също да допринесат за енергийната сигурност на някои държави-членки.

Фактически, отчитането на неконвенционални ресурси би увеличило четири пъти общите газови резерви в Европейското икономическо пространство — до стойност над 60 000 млн. т н.е., въпреки че тяхното използване е свързано в някои случаи със значителни технологични и екологични предизвикателства. Комисията ще започне обсъждания в рамките на Берлинския форум за минералните горива (Berlin Fossil Fuel Forum)²⁸ относно допълнителните мерки, които биха могли да бъдат предприети в Общността на национално равнище и по-специално за партньорство с Норвегия с оглед на по-нататъшно насърчаване на нарастването на икономически ефективен и екологосъобразен добив на собствени минерални горива в ЕС.

Важен допълнителен фактор за осигуряване на енергийната сигурност на ЕС представлява капацитетът за нефтопреработка. Важно е да бъде подобро равнището на прозрачност на баланса на потреблението и производството, във връзка с капацитета за нефтопреработка, необходим за задоволяване на европейските потребности, като се имат предвид някои въздействащи фактори в областта на потреблението (по-специално инициативите за зелен транспорт) и особено безпокойствата във връзка с бъдещите наличности на дизелово гориво. През 2010 г. Системата на Комисията за наблюдение на енергийния пазар ще подготви **Съобщение относно капацитета за нефтопреработка и потреблението на нефтопродукти в ЕС**.

И накрая, **атомната енергия** допринася за сигурността на енергийните доставки в ЕС като значителен източник на базова електроенергия, който не води до увеличение на емисиите на парникови газове и по този начин допринася за противодействие на изменението в климата. Доставките на уран в ЕС са диверсифицирани и идват от стабилни райони (Австралия и Канада осигуряват близо половината от потреблението на ЕС), а цената на урана има ограничено влияние върху себестойността на електроенергията. Една трета от електропроизводството на ЕС идва от ядрена енергия.

Както е посочено в Съобщението със заглавие „Актуализация на примерната ядрена програма“, придружаващо настоящия Преглед, през следващите 10-20 години повечето атомни електроцентрали в ЕС ще достигнат края на своя първоначално проектиран период на експлоатация. Ако не бъдат взети съответни решения и не бъдат направени нови инвестиции, делът на ядрената енергия в електропроизводството значително ще намалее към 2020 г. В този смисъл, въпросът за вземане на решения за удължаване на експлоатационния период, за нови инвестиции или за замяна на съществуващи атомни централи се поставя все по-остро, особено в светлината на целта на ЕС за намаляване на емисиите на CO₂.

Всяка държава-членка сама решава дали да инвестира или не в ядрената енергетика, но прилагането навсякъде в ЕС на нормативната рамка за ядрена сигурност и безопасност е въпрос от общ интерес. Трябва да бъде ясно, че ЕС поддържа във връзка с

²⁸ http://ec.europa.eu/energy/oil/berlin/index_en.htm

електропроизводството от ядрена енергия най-високите възможни стандарти за безопасност, сигурност, неразпространение на ядреното оръжие и опазване на околната среда. Ето защо, необходимо е ЕС да разработи обща правна рамка по отношение на безопасността на ядрените инсталации и управлението на ядрените отпадъци.

След създаването на Групата на високо равнище за ядрена безопасност и управление на ядрените отпадъци (High Level Group on Nuclear Safety and Waste Management), в която участват националните регулатори, както и след обсъжданията в рамките на Европейския форум за ядрена енергия (European Nuclear Energy Forum), Комисията ще представи през 2008 г. **преразгледано предложение за директива, установяваща нормативна рамка на Общността за ядрена безопасност.**

3. С ПОГЛЕД КЪМ 2050 Г.

В условията на продължаващо нарастване на потреблението на нефт и намаляването на капацитета за добив от много съществуващи нефтени находища, балансът на потреблението и производството ще става все по-затруднен, може би дори в критична степен. Необходимостта да се вземат мерки по отношение на изменението на климата изисква масивно пренасочване към високоефективни енергийни технологии с ниска степен на въглеродна интензивност.

С програмата на ЕС за 2020 г. бяха направени съществени първи стъпки в тази посока. За осъществяването на дълбоки структурни промени, като например постигането на безвъглеродно електропроизводство, или също така на радикални технологични пренасочвания, например прекъсване на зависимостта на транспорта от нефтопродуктите, ще е необходимо много по-дълго време, но съответният избор в това отношение — от страна на политическите ръководители, инвеститорите, образователните институции и учените, е необходимо да бъде направен днес. Ето защо, Комисията ще предложи да бъде обновена през 2010 г. Енергийната политика за Европа, с оглед да бъде очертана политическа програма за 2030 г. и визия за 2050 г. Това ще стане в резултат на широко обсъждане, за да бъдат разгледани възможни дългосрочни цели, като например:

- *Декарбонизация на електропроизводството на ЕС до 2050 г.* Това представлява огромно предизвикателство, но то ще е необходимо за да може ЕС да изпълни изцяло своята роля за намаляване на емисиите на парникови газове към 2050 г. и за предотвратяване на изменението на климата. За тази цел ще е необходимо допълнително пренасочване към възобновяемите енергийни източници, улавяне и съхранение на въглеродния двуокис и, за тези страни които изберат този вариант — използване на ядрена енергия. Прилагането на Схемата за търговия с емисии ще улесни пренасочването към нискоемисионно електропроизводство чрез замяна на съществуващите електрогенериращи мощности, половината от които ще достигнат към 2030 г. до края на своя експлоатационен период. Ако бъдат взети бързо стратегически инвестиционни решения, близо две трети от европейското електропроизводство може да стане нискоемисионно в годините непосредствено след 2020 г., като се има предвид, че в момента този дял е 44%.
- *Премахване на зависимостта на транспорта от използването на нефтопродукти.* Пренасочването към автомобили, използващи електроенергия, водород или алтернативни горива няма да стане от днес за утре и ще е свързано със значителни промени в транспортната инфраструктура на ЕС. Въз основа на Съобщението на

Комисията от 2008 г. със заглавие „Постигането на зелен транспорт в Европа“ (“Greening Europe’s Transport”), Комисията ще проучи необходимите дейности за да може Европа да бъде в челото на тези промени. По-специално, ще бъдат разгледани: (i) необходимостта от данъчни облекчения и други стимули, при спазване на правото в областта на държавната помощ, в случай на закупуване на по-зелени автомобили, използващи електрическа енергия, биометан или водород и при ранно изтегляне от употреба на стари, замърсяващи автомобили; (ii) възможността да се въведе изискване известен процент от всички нови държавни и общински автомобили да използват електрическа енергия, биометан или водород и (iii) възможно изискване за бензиностанциите да въведат необходимата инфраструктура, позволяваща бързото разпространение на алтернативния транспорт в Европа. Ще се обмисли също въпросът как да бъдат катализирани по-нататъшни подобрения на ефективността на автомобилите след 2012 г.

- *Нискоенергийни сгради и сгради с положителен енергиен баланс.* 40% от крайното енергопотребление протича в сградите. Те могат да бъдат проектирани и използвани по такъв начин, че да не консумират повече енергия отколкото могат да произведат и дори да се превърнат в нетни енергопроизводители. Комисията ще установи общите принципи за определяне кои сгради са с ниска или нулева въглеродна и енергийна интензивност и, в случаите, при които това е необходимо, ще предложи мерки за увеличаване на техния брой. Също така, спешно значение има постигането на напредък при реконструирането на съществуващото количество сгради. Всяка инвестиция в съществуващите сгради днес може да намали нашата потребност от енергия и да допринесе за изпълнение на целите за намаление на емисиите в близките десетилетия. Комисията и държавите-членки ще проучат по-подробно условията на вътрешния пазар и стимулите за насърчаване на такива инвестиции за постигането на енергоспестяване в сградния сектор.
- *Интелигентна взаимосвързана електрическа мрежа.* Днешната електрическа мрежа е изградена с цел пренос на електроенергия от големи електроцентрали до национални електроразпределителните мрежи. За утрешната електрическа мрежа ще е необходимо да бъдат взети под внимание въздействията на изменението на климата и да се обслужва един интегриран европейски пазар с многобройни малки производители на електроенергия от възобновяеми източници, било от вятърни инсталации или от домашни електрогенератори, които, наред с големите електроцентрали, ще допринасят в нарастваща степен за гарантиране на съществен дял от електроенергията за европейската икономика. Ще бъдат необходими значителни промени в днешната електрическа мрежа на ЕС, за да може да се създадат подходящи условия за децентрализирано електропроизводство. Концепции като например идеята за изграждане на разположен в моретата свръхпръстен около Европа, който да свърже разположени на юг слънчеви централи с разположени на запад централи, използващи енергията на морските вълни и разположени на север вятърни или водноелектрически централи с основните потребителски центрове, се нуждаят от допълнително разглеждане. Наличието на интелигентни измерителни прибори и автоматика на потребителско ниво може в значителна степен да подобри енергийната ефективност и да насърчи развитието на електрическите автомобили.
- *Пропагандиране на високоефективна енергийна система с ниска въглеродна интензивност за целия свят.* Положителните ефекти от една евентуална амбициозна европейска програма за периода 2030 г. - 2050 г. могат да бъдат мултиплицирани чрез убеждаване и подпомагане на останалата част от света да тръгне по същия път. Постигането на напредък по отношение на глобално споразумение за климата би

било важен фактор за постигане на подобна промяна в целия свят. Една ранна и амбициозна програма за трансформация на европейската енергетика би спомогнала за превръщането на европейската автомобилна, строителна и енергийна техника в световни технологични лидери.

Това не е изчерпателен списък на въпросите, които трябва да бъдат разгледани, но тези примери се основават на технологии, за които вече е доказано, че работят при експериментални условия. Те представляват фундаментални технологични пренасочвания, които не биха могли да настъпят без координирана програма за научни изследвания и технологични разработки, регулация, инвестиции и развитие на инфраструктурата, често в континентален мащаб.

За постигането на напредък в тази посока, Комисията ще подготви, в рамките на Стратегическия план за енергийни технологии, една **Пътна карта към енергийна политика за 2050 г.** за дейностите, които да бъдат предприети, в диалог с представители на държавите-членки, учени от академичните среди и индустриални експерти, за да бъдат улеснени такива широкомащабни реализации в случаите, когато това е оправдано. По-специално, в тази пътна карта ще бъдат посочени дейностите, необходими за постигането до 2050 г. на електропроизводство с нулеви емисии на въглеродосъдържащи газове в ЕС, както и вариантите за достигане до такъв резултат.

4. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Предложенията на Комисията относно емисиите на парникови газове, използването на възобновяеми енергийни източници и вътрешния енергиен пазар формират рамката, необходима за постигане на целите за 2020 г., приети от Европейския съвет. Те представляват важна стъпка за превръщането на ЕС в един по-устойчиво развит и по-сигурен, основаващ се на технологии и характеризиращ се с малки емисии на CO₂ енергиен пазар, създаващ богатство и работни места из цялата си територия. Едно бързо постигане на съгласие за изпълнението на тези предложения представлява първият съществен елемент на всяка една политика за енергийна сигурност в Европа.

- Само по себе си, обаче, изпълнението на мерките „20-20-20“ няма да е достатъчно за гарантиране на нуждите във връзка с енергийната сигурност на ЕС. В отговор на призива на Европейския съвет от 15-16 октомври 2008 г. да усили работата си по енергийната сигурност, Комисията предлага състоящ се от пет точки **План за действие за енергийна сигурност и солидарност** и призовава Съвета и Парламента да потвърдят необходимостта за следното: ЕС да интензифицира усилията си за разработването на ефикасна външна енергийна политика; да говори с един глас, да идентифицира такива инфраструктурни обекти, които са от важно значение за енергийната сигурност и после да предприеме действия за осигуряване на тяхното изграждане, да действа съгласувано за задълбочаване на партньорствата с ключови доставчици на енергия, транзитиращи страни и потребители. В това отношение, към Съвета и Парламента се отправя покана да утвърдят:
- Като първа стъпка, шестте приоритета, определени от Комисията като имащи съществено значение за постигането на енергийна сигурност на ЕС: Южният газов коридор, разнообразно и адекватно снабдяване на Европа с втечен природен газ, ефективни електропреносни връзки в Балтика, Средиземноморският енергиен пръстен, необходимостта от адекватни преносни връзки за природен газ и електроенергия в посока Север-Юг с Централна и Югоизточна Европа, както и Морската електропреносна мрежа в Северно море.

Също така, Комисията призовава Съвета и Парламента да приветстват:

- Като втора стъпка, намерението на Комисията да идентифицира и съобщи на Съвета и Парламента до 2009/2010 г. кои са специфичните дейности, необходими за практическата реализация на тези проекти.
- Като трета стъпка, намерението на Комисията да обмисли възможността да представи през 2010 г., въз основа на реакциите спрямо Зелената книга, един нов Инструмент на ЕС за енергийна сигурност и инфраструктурни инвестиции, разработен въз основа на съществуващия Инструмент за трансевропейски енергийни мрежи (TEN-E).
- Решимостта на Комисията за осигуряване на разработването на Южен газов коридор и за насърчаване на близкото сътрудничество между Комисията и финансовите институции на Общността за проучване на осъществимостта на блоков механизъм за покупка на природен газ („Каспийска развойна корпорация“).
- Намерението на Комисията да очертае мерките, необходими за да може ЕС „да говори с един глас“ по външните енергийни въпроси, както и мерките, посочени в раздел 2.1.
- Намерението на Комисията да увеличи сътрудничеството по енергийните въпроси с Африка чрез Енергийното партньорство Африка-ЕС и да насочи повече усилия за насърчаване на използването на възобновяеми енергийни източници в Африка, чрез политиката на ЕС за развитие.
- Пакета от документи за енергийна ефективност от 2008 г., насърчавайки Съвета и Европейския парламент да ускорят работите за постигане на бързо съгласие по неговите съставни части.
- Предложеното преразглеждане на Директивата за запасите от нефт и нефтопродукти, както и намерението на Комисията да предложи през 2010 г. подобрение на Директивата за сигурността на доставките от природен газ.
- Намерението на Комисията да насърчава екологосъобразното разработване на собствените ресурси от минерални горива на ЕС и да покани Берлинския форум за минерални горива да разработи конкретен набор от препоръки относно дейностите, необходими за по-нататъшно изпълнение на тази цел.
- Намерението на Комисията да публикува, в светлината на опита, придобит във връзка с новата Директива за възобновяемите енергийни източници, Съобщение, озаглавено „Преодоляване на препятствията за използване на възобновяеми енергийни източници в ЕС“.
- Преразгледаното предложение за Директива за формулиране на нормативна рамка на Общността за ядрена безопасност.
- Предложението за организиране на Инициатива за финансиране на устойчиво развита енергия, под формата на съвместен проект на Комисията и на Европейската инвестиционна банка за мобилизиране на широкомащабно финансиране от капиталовите пазари за инвестиции за енергийна ефективност, възобновяема енергия и чисто използване на минерални горива.

И накрая, необходимо е ЕС да започне да подготвя своето енергийно бъдеще в по-дългосрочен план. Ето защо, Комисията ще предложи да бъде обновена през 2010 г.

Енергийната политика за Европа, с оглед да бъде очертана политическа програма за 2030 г. и визия за 2050 г., съответно придружени от нов План за действие.

ПРИЛОЖЕНИЕ

Приложение 1 — основни сценарии за 2020 г.

В следната таблица са показани енергийният профил на ЕС през 2005 г. и прогнозният профил за 2020 г. при четири сценарии: (i) сценарий на базовата линия, без Енергийната политика за Европа, при цена на нефта 61 долара за барел; (ii) сценарий без Енергийната политика за Европа, при цена на нефта 100 долара за барел; (iii) сценарий с Енергийната политика за Европа и умерена цена на нефта; (iv) сценарий с Енергийната политика за Европа и висока цена на нефта;

ЕС-27 млн. т н.е.	2005 г.	Прогноза за базовата линия ²⁹ , цена на нефта 61 долара за барел	Прогноза за базовата линия, цена на нефта 100 долара за барел	Прогноза при нова енергийна политика, цена на нефта 61 долара за барел	Прогноза при нова енергийна политика, цена на нефта 100 долара за барел
Потребление на първична енергия	1811	1968	1903	1712	1672
Нефт	666	702	648	608	567
Природен газ	445	505	443	399	345
Твърди горива	320	342	340	216	253
Възобновяеми енергийни източници	123	197	221	270	274
Ядрена енергия ³⁰	257	221	249	218	233

Производство на енергия в ЕС	896	725	774	733	763
Нефт	133	53	53	53	52
Природен газ	188	115	113	107	100
Твърди горива	196	142	146	108	129
Възобновяеми енергийни	122	193	213	247	250

²⁹ Сценарият за базовата линия е прогнозна оценка въз основа на сегашните тенденции. При него са отчетени само тези политики, които са приложени към края на 2006 г.

³⁰ Прието е, че извеждането от експлоатация на атомни електроцентрали ще е съгласно плановете в края на 2006 г.

източници					
Ядрена енергия	257	221	249	218	233

Нетен внос	975	1301	1184	1033	962
Нефт	590	707	651	610	569
Природен газ, млн. т н.е. (милиарди м ³)	257 (298)	390 (452)	330 (383)	291 (337)	245 (284)
Твърди горива	127	200	194	108	124

Крайно електропотребление	238	303	302	257	260
----------------------------------	------------	------------	------------	------------	------------

По-подробни анализи са представени в приложения Работен документ за службите на Комисията, озаглавен „Настоящото и бъдещо енергийно състояние на Европа — потребление — ресурси — инвестиции“. Следва да се отбележи, че в последните две колони са дадени прогнози за енергийния баланс на ЕС при положение, че целите „20-20-20“ са изцяло изпълнени, въз основа на модела Primes.